

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, De Obligationibus, Functionibus Et Juribus Parochialibus

Engel, Ludwig

Salisbvrge, 1662

§. 2. De impedimentis dirimentib[us].

urn:nbn:de:hbz:466:1-41598

steriori. aliàs sequeretur, quòd is, qui tantum ingressum in religionem vovit, jam ante ingressum adhuc in saeculo existens, teneretur ad paupertatem servandam, abdicationem domini, ad jam tunc obediendum praelato, &c. quia non tantum votum castitatis, sed & paupertatis & obedientiae sunt religionis substantialia *jux. tex. in c. cum ad monasterium. de statu mon.*

§. II.

De Impedimentis dirimentibus.

Impedimenta dirimentia vulgaris versiculis comprehenduntur.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,

Cultus. disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,

Si sis affinis, si fortè coire nequibis.

SECTIO I.

DE ERRORE.

1. *Error alius in Persona, alius in qualitate.*
2. *Error in qualitate non causat impedimentum, nisi in 3. casibus.*
3. *Quando dicatur error qualitatis re-
dundare in errorem Personæ.*
4. *Consensus vel dissensus habitualis
nihil operatur, & ibidem, quòd do-
losa persuasio non irritet matrimo-
nium, irritet tamen sponsalia.*
5. *Error servilis Conditionis an etiam
hodiè locum habeat, maximè in illis
qui vulgò *Leibaigne* vocantur.*

Error alius est in substantia seu
persona, ut si putans se contra-
here cum Berthâ contrahat cum Ti-
tiâ, &c. alius in qualitate v. g. si pu-
tans se ducere divitem, ducat pauperè.

Porro solus error in personâ causat
impedimentum dirimens, non item
error in qualitate, nisi in 3. casibus

nimirum. 1. si qualitas deducatur in conditionem expressam, v. g. ducote si sis dives, &c. conditio enim suspendit consensum & dum deficit, etiã consensum, & consequenter contractum deficere facit, 2. si error qualitatis redundet in errorem personæ, si videlicet contrahens non tam habuerit respectum ad qualitatem, quàm per ipsam qualitatem certam aliquam personam, aliam & distinctam à præsentì sibi determinaverit, v. g. si volens contrahere cum primogenitâ Titij contrahat cum secundogenitâ, si nimirum non tam ipsam primogenituram, quàm personam primogenitam consideret, vel si volens contrahere cum filiâ pulchrâ Titij, contrahat cum alterâ filiâ deformi non habendo respectum ad qualitatem pulchritudinis, quin potiùs ad ipsam personam, quàm pulchritudo ab alterâ distinguit. Sed quid si aliquis ita sit dispositus, ut tametsi sciret non esse illam

lam

lam quam intendit, nihilominus con-
traheret : vel écontra si sciret non esse
divitem vel nobilem nullo modo
contraheret, an his casibus valebit aut
dirimetur matrimonium ? R2. talem
dispositionem esse tantum consensum
vel dissensum *habitualem*, qui nec ad
validandum, nec dirimendum matri-
monium sufficit, antequam aliquis ac-
tualement consensum vel dispensum po-
nat. v. g. dicendo, aut deliberatè co-
gitando, contraho cum istâ quamvis
non sit Titia quam intendo, vel non
consentio in istam nisi sit dives, unde
licet sponsus ex falsâ jactatione divi-
tiarum sponsæ dolosè persuasus sit ad
contrahendum matrimonium, tamen
resilire non poterit, quia illa regula,
quod dolus dans causam contractui
bonæ fidei faciat contractum nullum,
jux. l. Et eleganter 7. ff. de dolo. locum
quidem habet in alijs contractibus
ordinarijs, ubi de rebus nostri Patri-
monij agitur, ut in emptione, locatio-

ne & similibus: non autem in illis contractibus, qui traditione *sui ipsius* perficiuntur, ut in professione religiosa, & matrimonio. *arg. c. dudum. & c. ex parte. De convers. Conjug. Gutier. de matrim. c. 89. n. 6.* etenim in prioribus contractibus, cum omnia ex bona fide agi debeant, Juris interpretatione censetur subesse illa tacita conditio, *si ita est ut dicis, & c.* at verò in posterioribus cum regressio ex monasterio, sicut & separatio matrimonij sit scandalosa, ideo professio & contractus matrimonij censentur fieri sine omni restrictione voluntatis, aut reservatione tacitæ Conditionis.

S In sponsalibus tamen de futuro, utpote in quibus necdum intervenit actualis sui traditio, sed tantum promissio de tradendo, procedere supra dictam regulam, quòd ex dolosa persuasione irritari possint, docet Sanch. *lib. 1. disp. 64. 3* olim quando servitus in usu erat, error servilis conditionis dignetur.

rimebat matrimonium. c. 2. 3 & fin. de conjugio serv. cum enim servi fuerint in omnimodâ potestate dominorum, ita ut ad remotissimas partes mitti, venundari, diversis negotijs occupari potuerint, cohabitatio matrimonialis inter liberum & servum nō potuisset commodè haberi. at hodiè cum servitus in orbe Christiano majori ex parte sublata sit, quæri tantum potest, an error in illa conditione personæ, quæ vulgò in Germania die *Leibaienschafft* vocatur, faciat impedimentum dirimens? Tales homines proprios seu *Leibaigne* / aliqui adscripticijs (qui scilicet glebæ aut fundo colendo perpetuò adscripti sunt) vel originarios, qui ex adscripticijs nati sunt, censent, *Gail lib. sing. de pignorat. obs. 8. n. 1.* aliqui servos anonymos appellant, utpotè qui partim de servis, partim de adscripticijs, partim de libertis participant. *Zasius respons. lib. 1. c. 3. & consil. 19. n. 3.*
 Sed

Sed quidquid sit de statu istorum hominum, certum est quòd servi propriè dicti non sint, ideoque favore matrimonij probabilius videtur, ea quæ de errore in qualitate servili sunt constituta, non esse ad statum istorum hominum extendenda, *arg. eorumque de adscripticijs docet Sanch, de matrim. lib, 7, disp. 19. n. 9.*

SECTIO II.

DE CONDITIONE.

1. *Conditio contra substantiam matrimonij apposita annullat illud.*
2. *alia conditiones turpes reijciuntur.*
3. *Hodiè non est in usu matrimonio adijcere conditionem.*

Conditio contra substantiam matrimonij apposita annullat illud, dicitur autem conditio contra substantiam matrimonij, quæ est, vel contra finem, vel contra vinculum, vel contra fidem matrimonij. contra finem, duco

duco te si generationem prolis evita-
 veris: contra vinculum: duco te, do-
 nec inveniam aliam digniorem: con-
 tra fidem, si te adulterandam dederis
 pro quaestu, &c. reliquæ verò condi-
 tiones turpes, aut impossibiles. v. g.
 si Titium occideris, &c. favore matri-
 monij rejiciuntur, & matrimonium
 habetur ac si purè contractum esset.
c. fin. de Condit. appof.

Plura subtilia, & difficilia circa
 hanc conditionum materiam tradunt
 interpretes, quibus tamen non immo-
 ror, cum hodiè quandò post Concil.
 Trid. matrimonia publicè coram Pa-
 rocho & testibus contrahuntur, vix sit
 auditum aliquandò conditionem adij-
 ci. imò hodiè de consuetudine videtur
 recepta illa doctrina, quam aliqui DD.
 apud Barb. in collect. tradunt *in c.*
super eo. s. de condit appof. per textum
ibidem, quod videlicet partes adijcien-
 tes conditionem matrimonio non
 tam matrimonium, quàm potius
 spon-

sponsalia de futuro contrahere velle
censeantur.

SECTIO. III.

DE VOTO.

1. *Votum solenne est impedimentum
dirimens.*

2. *Matrimonium ratum dissolvitur
etiam quoad vinculum per ingres-
sum in Religionem.*

3. *Matrimonium Consummatum per
ingressum in Religionem tantum
quoad cohabitationem dissolvitur
& que requirantur.*

1 **V**otum est impedimentum diri-
mens quod est solenne per profes-
sionem in aliquâ religione approbatâ
factum. *c. vn. de voto in 6.* Habent
2 præterea novi conjuges matrimonio
jam contracto duos menses ad delibe-
randum, an matrimonium consumma-
re vel potius Religionem ingredi ve-
lint, neque ante id tempus elapsum
ad

ad consumationem cogi poterunt. quòd si religionem alterutra pars ingressa fuerit matrimonium *ratum* etiam quoad vinculum dissolvetur, & alter forsàn in sæculo remanens aliud matrimonium inire poterit, sed tunc primùm, quandò ingrediens professionem fecerit. *c. 2. & 7. de convers. conjug. Host. eod. tit. n. 11.* dico autem matrimonium *ratum* (cui scilicet necdum copula carnalis accessit) hoc modo dissolvi posse. at verò matrimonium semel *consummatum*, quoad vinculum nunquàm, quoad mutuam autem cohabitationem eo tantùm casu per ingressum in religionem dissolvi potest, si alter conjux expressam licentiam ingrediendi dederit, & ipsemet etiam sequi, vel saltè (si propter senium, aut valetudinem de incontinentia suspectus non sit) in sæculo remanens Voto simplicis castitatis se obligare velit. *c. 4. & seq. c. vxoratus. 8. de Convers. conjug.*

SECTIO.

DE COGNATIONE.

1. Cognatio triplex.
2. Cognatio spiritualis inter quos contrahatur.
3. Non contrahitur inter Personas, quae non sunt in Concilio Trid. expresse.
4. Baptizans in necessitate contrahit cognationem non autem tenens.
5. An levans infantem per Procuratorem contrahat cognationem, diverse sunt sententiae.
6. Episcopus potest dispensare in luteo dubio.
7. Declarationes Cardinalium non ligant, nisi appareant in authentica forma.
8. Cognatio Naturalis quae.
9. Cognatio Naturalis in quibus casibus dirimat matrimonium.
10. Regula pro computatione graduum in arbore Consanguinitatis.
11. Cognatio legalis unde oriatur.

12. Pro

12. Probabilius est, quod ex sola arrogatione.
13. In quibus gradibus dirimat matrimonium.
14. Non sufficit aliquem quocumq; modo haberi pro filio.
15. Unio prolium non inducit cognationem legalem.

Cognatio est triplex, Spiritualis, Naturalis & legalis. 1

De Cognatione Spirituali.

Hæc cognatio oritur ex *Baptismo* & *Confirmatione*.

Per *Baptismum* contrahunt inter se cognationem spirituales Patrini & Baptizatus, huiusque Pater & Mater, deinde etiam baptizans & baptizatus ac baptizati Pater & Mater. 2

Similiter per *Confirmationem* contrahitur Cognatio inter confirman-tem & confirmatum ac confirmati Patrem & Matrem, & tenentē seu Patrimum, *Trid. s. 24. de ref. Mat. c. 2.*

Inter

3 Inter alias autem Personas, quæ hic expressæ non sunt, nulla cognatio hodierno Jure contrahitur. vnde Patrinus sororem baptizati, baptizatus filiam Patrini, Pater baptizati sororem Patrini, aut etiam eius uxorem viduam relictam (quia Cognatio spiritualis à viro contracta non transfunditur in uxorem, nisi & ipsa tenuerit Infantem) ducere non prohibetur. Multo minùs inter ipsos Patrinos aliqua cognatio contrahitur, & ita poterit Patrinus Matrimonium contrahere cum eâ, cum quâ simul alienum filium suscepit. *vid' Barb. in Collect. ad d. c. 2. Trid. n. 18. & seqq.*

4 Præterea si in necessitate propter instantem mortem Baptismus à laico conferatur, baptizans quidem ad baptizatum eiusque parentes spirituales cognationem contrahet, qui tamen tenuerit infantem, is ex probabiliori sententia nullam contrahet cognationem, cum enim non spondeat vel re-
spon-

spondeat pro infante, sicut in Baptismo solenni fieri solet, non censebitur esse ipsius Patrinus seu Pater spiritualis, sed potius merè per accidens & commoditatis causâ eundem tenuisse.

Sanch. lib. 7. disp. 62. n. 14. Sot. in 4. dist. 42. q. 1. art. 2.

Sed quid, si aliquis per Procuratorem infantem ex Baptismo levârit, sicut magni domini facere solent, uter cognationem contrahet, an principalis, vel procurator? R. mihi imprimis non videri magnum dubium, quòd ipse procurator cognationem non contrahat, quia solus contactus infantis non efficit cognationem, nisi quis eâ intentione faciat, quòd ex propria sua Persona velit pro ipso spondere & Pater eius spiritualis existere, aliàs quivis quocunq̄ modo inter baptizandum contingeret vel teneret infantem cognationem spiritualem contraheret. At verò major est difficultas, quid de ipso principali, qui Pro-
cura-

curatorem constituit, dicendum? Pro
 utraque parte plurima argumenta ad-
 ducit Nav. *De cognat. spir. Consil. C.*
 & tandem Negativè concludit, videl.
 neque ipsum Principalem contrahere
 aliquam cognationem spirituales, eo
 quòd Canones, qui de hac Cognatio-
 ne loquuntur, videantur requirere ac-
 tualem *susceptionem levationem vel*
contactum, ut passim in *Caus. 30. q. 1.*
2. 3. & 4. atque idem complures sen-
 tentias allegat Barb. in *Collect. ad d.*
c. 2. Trid. n. 26. vers. contra. Ego
 quidem non renitor, quin ista senten-
 tia theoreticè sit valde probabilis, quem-
 admodum de Jure Civili in actione
 famosâ condemnatus per Procurato-
 rem, nec ipse (quia sententia lata est
 in Procuratorem) nec procurator eius
 (quia non suo sed alieno nomine ca-
 git) infamiam contrahit. *l. furti. 6.*
§. 2. & l. servus. 14. ff. De his, qui not.
infam. Attamen quia ex adversa par-
 te & pro sententiâ affirmativâ etiam
 plurim

plurimi sunt graves DD. relati à Barb.
d. l. & à S. Congreg ita declaratum
 ait Eman. *Sà. v. matrimonium. de im-*
pedim. dirim. n. 5. ideo planè opinor,
 Parochos non debere priorem senten-
 tiam inconsulto Episcopo praticare;
 dico, inconsulto Episcopo. nam 6
 quando dubium occurrit, an sit ali-
 quod impedimentum inter contra-
 hentes, vel an indigeant dispensatio-
 ne datâ utrinque probabilitate senten-
 tiæ, tunc posse Episcopum ad caute-
 lam dispensare, vel certè declarare
 nullâ opus esse dispensatione, docent
 Eman. *Sà. v. dispensatio n. 1.* Laym.
de LL. c. 22. n. 4. Garc. *de benef. p.*
7. c. 2. n. 10. Nec oberit huic declara-
 tioni vel dispensationi illa Declara-
 tio Card. quam allegat *Sà. d. v. ma-*
rimonium. quasi verò eius authori-
 tate sententia affirmativa debeat in-
 cunctanter teneri, non oberit, inquã, 7
 quia non constat de illa declaratione
 in formâ authenticâ. dicit enim Mo-

H

der-

dernus *De supplicat. ad Sanctissimum.*
p. 2. c. 30. §. 5. n. 4. Urbanum VIII.
 mandasse, ne Declarationibus Cardi-
 naliū sive impressis sive manuscrip-
 tis aliqua fides adhibeatur in iudicio
 vel extra, nisi in authenticā formā so-
 lito sigillo & subscriptione Cardina-
 lis Præfecti ac Secretarij ejusdem Con-
 gregationis munitæ fuerint, eo quod
 compertum sit, plurimas falsas decla-
 rationes circumferri. *Barb. Jur. Ec-
 cles. univ. lib. 1. c. 4. n. 83.*

De Cognatione Naturali.

8 **N**aturaliter cognati seu consan-
 guinei dicuntur, qui inter se
 communicationem sanguinis habent.
 est autem Cognatio genus ad *Agnationem*
& Cognationem in specie. *Agnati*
dicuntur, qui ex linea Paterna nostri
consanguinei sunt, quique idem no-
biscum Nomen & gentilitatis Insigni-
tenent: Cognati verò, qui ex linea
materna nobis conjuncti, ut fratres

vel soror matris eorumque liberi.

Porro consanguineorum alij sunt *ascendentes*, alij *descendentes*, & alij *collaterales*. *ascendentes* dicuntur, qui nos progenuerunt, ut Pater, avus, pro-avus: *descendentes*, quos nos genuimus, ut filius, nepos, &c. *Collaterales* autem sunt illi, qui nec à nobis, nec nos ab ipsis ortum habemus, sumus: tamen eodem sanguine propagati, ut frater, soror, eorumque liberi & nepotes.

Inter *ascendentes* & *descendentes* 9
matrimonium in perpetuum est prohibitum: inter *Collaterales* verò olim quidem erat prohibitum usque ad septimum gradum, hodiè autem hæc prohibitio usque ad *quartum inclusive* limitata est. c. *fin De cland. despons. Clem. un De consang. & affin.*

Pro computatione graduum in articulo 10
bore Consanguinitatis sequentes regulæ notandæ sunt.

I. *in linea recta* seu ascendentium

H 2

&

& descendantium tot sunt gradus, quot sunt Personæ unâ demptâ. sic nepos est Avo conjunctus in secundo gradu, quia nepos, ejus pater, & avus sunt 3 Personæ, jam unâ demptâ manent duæ & consequenter duo gradus.

II. In *linea transversa* seu Collateralium primo invenendus est communis *stipes*, seu illa Persona, à quâ ambæ, de quarum conjunctione quaeritur, descendunt. Invenio *stipite* videndum est, an utraqûe persona *equaliter* distet à *stipite*, vel utrum una sit remotior: sic duorum fratrum filii *equaliter* distant ab Avo, qui est communis eorum *stipes*, contra ego & mei fratris filius distamus *inequaliter*, quia ille per unum gradum magis recedit ab Avo, quàm ego, nam is, qui est ipsius avus, est meus Pater.

III. In *linea transversa equali* seu quando utraqûe persona eodem modo distat à *stipite*, regula est: quòd tot gradu distent inter se, quot à communi

ni stipite. sic duorum fratrum filij sunt sibi in secundo gradu conjuncti, quia quilibet eorum est Avo communi *stipiti* in secundo gradu conjunctus.

IV. In *linea transversa inaequali* regula est: quòd *remotior trahat ad se viciniorem*, id est, quoto gradu remotior distat à *stipite*, toto distant inter se. sic quia mei fratris filius duobus gradibus distat à meo Patre communi nostro *stipite*, & ego tantum uno, ideò etiam duobus distamus inter nos.

Est autem hìc adnotandum, quòd facile sit scire quoto gradu aliquis distet à *stipite*: nam cum quilibet respectu *stipitis* sit *descendens*, adhibenda erit prima regula, ita ut quot sunt Personae numerando inclusivè à *stipite* usque ad illam personam, de cujus cognatione quæritur, tot unà demptà sint gradus.

De Cognatione legali.

Legalis Cognatio oritur ex adoptione, II

H 3

quæ

quæ dicitur actus legitimus, per quem
 is, qui filius non est, in filium assumi-
 tur. Dividitur porro *adoptio* in *arro-*
gationem, & *adoptionem in specie*. *Ar-*
rogatio dicitur, quando homo sui Juris
 authoritate principis in filium assumi-
 tur, ac in arrogantis potestatem &
 familiam transit: *adoptio* verò *in spe-*
cie dicitur, quando quis in sui Patris
 vel Avæ naturalis potestate remanens
 in filium authoritate Magistratus
 assumitur. §. 1. *Inst. De adopt.*

12 Sed quærent DD. an impedimen-
 tum *legalis cognationis* tam ex *arroga-*
tione quàm ex *adoptione in specie* nascatur? Hodiè magis recepta videntur
 sententia, quòd ex sola *arrogatione* nõ
 verò ex *adoptione* nascatur impedi-
 mentum, tum quia in *Arrogatione*
 major est conjunctio propter equalem
 subjectionem & potestatem patriam
 in quam transit *Arrogatus*, non item
adoptatus ab extraneo, qui manet in
 potestate sui Patris naturalis, tum
 quia

quia in arrogatione propter simultaneam cohabitationem occasione matrimonij contrahendi magnū fuisset incontinentiæ periculum, nisi leges matrimonium prohibuissent, & ita omnem prætextum suspectæ conversationis sustulissent: tum denique quia impedimenta matrimonij tanquam odiosa in dubio potius restringenda sunt quàm amplianda. *arg. tex in Concil. Trid. s. 24. de ref. matr. c. 2. in princ. Sylv. v. matrimonium § sub. n. 8. vers. quartum. Sanch. lib. 7. disp. 63. n. 9. Zoef. ad tit. Decretal. De cognat. legal. n. 2.*

Ex arrogatione igitur nascitur impedimentum 1. in linea recta inter arrogantem & arrogatam ejusque descendentes etiam finitâ arrogatione. 2. inter arrogatum & uxorem arrogantis, propter quandam quasi affinitatem, eamque arrogatus tam durante, quàm finitâ arrogatione Novercæ loco habere & venerari debet. l. adoptivus

vivus. De ritu nupt. 3. vice versâ inter
arrogantem & uxorem arrogati etiam
 finitâ arrogatione impedimentum di-
 rimens est, atque sicut arrogatus vxo-
 rem arrogantis tanquam novercam,
 ite arrogans uxorem arrogati tanquã
 matrem habere debet. *tex. & DD in*
ad. l. adoptivus. §. 1. 4. in linea Collate-
 rali eo usque se extendit impedimen-
 tum quousque Patria potestas, scilicet
 tantum ad filios vel filias naturales le-
 gitimos in potestate arrogantis con-
 stitutos. unde solutâ arrogatione in-
 ter collaterales nullum est impedi-
 mentum, & durante etiam arrogatio-
 ne tenet matrimonium cum filia e-
 mancipata arrogantis. Quid autem
 si quis duos extraneos nimirum filium
 & filiam arrogarit, an inter eos possit
 esse matrimonium? R. affirmativam
 esse probabilem, quia in isto casu non
 faciunt Jura mentionem alicujus im-
 pedimenti, & licet hic quoque sub-
 sit periculum incontinentiæ prætextu
 ma-

matrimonij propter simultaneam co-
habitationem, favore tamen matri-
monij & in odiosis non valet argu-
mentum à paritate rationis deductū.

Sanch. d. l. disp. 63. n. 28. Zoef. d. tit. n. 6.

Postremò ex hætenùs dictis facile ¹⁴
colligitur non statim censerì aliquem
adoptatum & legaliter cognatum, si
forfan ex misericordiâ in defectu pro-
priorum parentum tanquam filius a-
limentetur, nisi solennitates Juris in-
terveniant, videl. ut arrogans 18. an-
nis sit Major arrogato, ut si impubes sit
arrogatus causæ cognitio adhibeatur,
an expediat pupillo arrogario, ut au-
thoritas Principis accedat & alia, quæ
præscribuntur in §. cum autem 3. Inst.
De adopt. §. l. 2. & l. fin. C. cod.

Deinde quamvis in Germaniâ v. ¹⁵
prolinum (vulgò die Einkindschaft
oder Erbverbrüderung) species sit A-
doptionis ejusdemque solennitates re-
quirat teste *Gail. lib. 2. obs. 125 n. 6.*

H 5

§ 8.

§ 8. nihilominus verius puto exinde
 non nasci impedimentum legalis
 cognationis, quia, ut prædictum, non
 omnis adoptio causat impedimentum,
 & talis *unio* non tam fit propter ma-
 jorem conjunctionem personarum,
 quam potius bonorum, ut diversorum
 matrimoniorum liberi æqualiter in bo-
 nis tam paternis quam maternis suc-
 cedant. quare si viduus ducat viduam,
 & ambo jam prius ex alio matrimo-
 nio habeant liberos, quos deinde per
unionem conjungant non obstante
 hac conjunctione adhuc inter eos ma-
 trimonium esse poterit. cum enim
 hæc *unio prolium* sit de Jure scripto
 incognita & tantum de consuetudine
 introducta leges nihil de ea constitu-
 erunt, sine textu autem expresso ali-
 quod impedimentum statuere plane
 inconueniens videtur. *auth. consi-*
deremus. De Triente §
sensisse.

SECTIO, V.

DE CRIMINE.

1. *Adulterium cum promissione facie impedimentum dirimens,*
2. *Requiritur copula adulterina perfecta.*
3. *Sponsalia durante matrimonio contracta sunt invalida.*
4. *Non requiritur ut simul & semel fiat adulterium & promissio.*
5. *Sufficit promissio acceptata, licet non sit facta repromissio.*
6. *Acceptio debet declarari aliquo signo externo.*
7. *Etiam simulata promissio sufficit.*
8. *Verba promissionis debent habere obligationem sponsalium.*
9. *Occisio conjugis conjuncta cum adulterio, vel ex machinatione utriusq; contrahentium proveniens dirimit matrimonium.*

Per crimen hic intelligitur Crimen Adultery & homicidij: nam

I *Crimen adulterij* conjunctum cum *promissione* futuri matrimonij facit impedimentum dirimens, hoc est, si adulterans suo complici promittat matrimonium, ubi conjux legitimus mortuus fuerit, hoc ipso nullum inter eos matrimonium esse poterit, quia talia pacta sunt scandalosa & inducunt votum captandæ mortis Conjugis innocentis. *tot. tit. Ext. De eo qui duxit, quam poll. &c.*

2 Debent autem aliquot condiciones concurrere, ut hoc impedimentum inducatur. I enim requiritur, ut copula adulterina sit perfecta & non tantum attentata, quia in pœnalibus termini sunt restringendi. *Glossa & Abbas in c. fin. De eo qui duxit.*

II. *Adulterium & promissio* copulativè requiruntur. neque solum *adulterium*, nec sola *promissio* facit impedimentum dirimens *c. fin. d. t.* est tamè talis promissio constante matrimonio invalida & vim sponsalium non habet, quia

missio fiat, quæ in sponsalibus desideratur. Contraria tamen sententia, quòd sola acceptatio sufficiat, videtur *verbis & menti* Juris conformior; *verbis* quidem, quia *tex. in c. 1. c. significasti, c. veniens. c. fin. De eo, qui duxit, & c. relatum. 31. q. 1.* hoc impedimentum statuentes, solius fidei datæ cum adulterio meminerunt, & nullibi invenitur alterius repromissio desiderata: *Menti* autem, quia non minus inducitur votum captandæ mortis si promissio acceptata intervenerit, quàm si etiam repromissio accesserit, maximè cum talis promissio in dubio censeatur merè gratuita propter amorem adulterinum & inductionem ad peccatum, ac consequenter statim post acceptationem obligans, non verò respectiva & sub tacitâ conditione repromissionis data, sicut in ordinarijs sponsalibus fieri solet. *Sancti d. l. 6 n. 20. & seq.* Illud verò, concedendum est non censi acceptatam promissio-

missionem si pars, cui facta est, nullo verbo aut signo externo illam acceptationem declararit, licet forte in animo reverà acceptaverit; tùm quòd acceptatio talis promissionis tanquam mala & delictum non præsumatur. *l. merito. ff. pro socio.* tùm, etiam quòd hoc impedimentum *Criminis* sit statutum in poenam adulterorum & malè contrahentium, Actui autem merè interno & cogitationi Jura regulariter non soleant poenam infligere. *c. Cogitationis. 14. De Penit. dist. 1.*

Sed quid si faciens promissionem ex postfacto dicat, sibi non fuisse animum se obligandi, sed tantùm mediante promissione alterum inducendi ad peccatum? R. nihilominus natum esse impedimentum: quia saltem ex parte illius, qui promissionem seriò intellexit, subest periculum captandæ mortis, & in delictis regulariter intentio ex actu externo præsumitur.

l. i. c.

7

1. I. C. ad leg. Corn. de sic. & l. 5. C. de injurijs. Ioan. And. in c. significasti. n. 2. De eo qui duxit. Grassi 1. p. decis. lib. 2. c. 85. n. 8.

8 IV. Demùm requiritur, ut verba promissionis sint talia, quæ obligationem contrahendi matrimonij expriment, & ordinariè vim sponsalium habere censeantur: quare non caufabitur impedimentum, si adulter dicat suæ complici: *nisi essem uxoratus ducerem te*: quia hic necdum est positiva voluntas contrahendi post mortem uxoris, sed tantùm quædam *velleitas*. Item si dicat: *post mortem uxoris mee nullam aliam ducam quam te*; nam neque ista verba inducunt obligationem sponsalium (nisi ex utraq; parte tractatus de sponsalibus precessisset) sed censeantur habere implicitam conditionem: *si aliquam ducturus sum*, unde si talem promissionem faciens velit ab omni matrimonio abstinere, id liberè facere potest. *vid. Sanch. d. disp. 79. n. 18. & lib. 1. disp. 19 per tot.* Al

Alterum *crimen*, quod impedi-
 mentum constituit est *homicidium*,
 seu occisio conjugis innocentis facta
 intentione alterius matrimonij. Un-
 de si adulterium commissum sit & vel
 unus tantum ex adulteris in mortem
 conjugis instigatione, auxilio, vel
 consilio machinatus sit, non poterit
 amplius inter eos esse matrimonium,
 quamvis coeteroquin nulla promissio
 intervenerit, requiritur tamen, quod
 mors innocentis secuta sit, nam sola
 machinatio non sufficit. *o. si quis vi-
 vente. 31. q. 1. c. 1. De Convers. infid.
 c. significasti. De eo qui duxit.* Quod
 si ambæ personæ, quæ volunt contra-
 here, machinatae sint in mortem in-
 nocentis conjugis, nascetur impedi-
 mentum dirimens, licet nec a-
 dultorium nec promissio con-
 currerit. *d. c. 1. De con-
 vers. infid.*

(:†:)

SEC.

SECTIO VI.

DE DISPARITATE
Cultus.

1. *Ex continuo usu Ecclesie irritum est matrimonium fidelis cum infideli.*
2. *Matrimonium Catholici cum heretica est illicitum, non tamen invalidum, & quid in Germaniâ?*
3. *Pacta, ut liberi aliqui in fide heretica educantur, sunt impia,*
4. *Contrahentes in infidelitate cum impedimento, an sint separandi post conversionem?*
5. *quid Iuris si unus tantum ex conjugibus ad fidem convertatur?*

Propter disparitatem cultus irritum est matrimoniū à fideli contractū cum infideli, juxta illud Apostoli. 2. ad Cor. 6. *Nolite jugum ducere cum infidelibus, &c.* quamvis autem hic textus, sicut & alij, qui ex scriptura & Jure Can: allegantur, ut c. cave. c.

non

non oportet. & c. judei. 28 q. 1. non loquantur in proprijs terminis de ir-ritatione, sed tantum de prohibitione matrimonij fidelis cum infideli, tamen quod ex continuo usu Ecclesie etiam irritum habeatur matrimonium fide-
lis cum infideli contractum, testis est Sanch. cum Soto, Bellarmino & alijs lib. 7. disp. 71. n. 8. citatis

Matrimonium autem Catholici cum hæreticâ est quidem illicitum & sine peccato non contrahibile, non tamen est invalidum. imò in Germa-
niâ ac alijs locis ubi hæretici permixti cum catholicis vivunt planè non esse illicitum matrimonium Catholicæ personæ cum hæretica tenet Sanch. d. l. 7. disp. 72. n. 5. Azor. Instit Mor. lib. 8. c. 11. q. 5. quia illa conjugia inter Catholicos & hæreticos ineuntur instar aliorum Contractuum ob communem pacem & tranquillitatem, dummodo Catholica liberè permittatur, & absque perversionis periculo in fide

2

fide permanere, quod periculum quia ordinariè subest maximè in foeminis, meo quidem Iudicio difficulter excusandi sunt parentes, qui aliquando nulla necessitate cogente propter respectum aliquem merè temporalem v. g. honores aut divitias liberos suos cum hæreticis conjungunt. Pacta verò, ut quidam ex liberis nascituris in fide Catholicâ, quidam in hæreticâ educantur, prorsus impia & contra Jus divinum pugnantia meritò asserit Sanch. d. l. Nav. *Consil. 1. De Constit. n. 63.*

Quòd si duo infideles inter se contraxerint matrimonium, id Jure Naturali validum erit, & propterea si ambo ad fidem convertantur ab invicem separari nec possunt nec debent tametsi fortè cum aliquo impedimento dirimenti Jure tantùm humano Pontificio introducto v. g. in 2. vel 3. Consanguinitatis gradu lineæ collateralis contraxerint, quia eo tempore, quo

quo contraxerunt, non ligabantur Iure Pontificio, utpotè qui per baptismū nunquam in Ecclesiam ingressi ejusq; subditi effecti sunt: post Conversionem autem talia impedimenta censentur primū supervenire matrimonio, & ideo illud non dirimunt, sicut si inter Catholicos post contractum matrimonium aliqua affinitas ex parte uxoris induceretur, ut quia ipsius soror à marito cognita est. *c. gaudeamus. 8. De divort.* si autem aliquis in infidelitate plures uxores habuerit, primam cum qua contraxit retinere debet, quia cum illā solā verum fuit matrimonium, non obstante quòd fortassis eam ante conversionem repudiaverit, cum talis repudiatio quantum ad dissolutionem vinculi matrimonialis non valuerit. *d. c. gaudeamus. vers. quia verò.*

Sed quid, si unus tantū ex conjugibus infidelibus ad fidem convertatur altero nolente converti? R. si con-
5
jux

jux infidelis velit sine contumeliâ & blasphemia Creatoris cohabitare conjugii fideli, id esse concedendum: erunt enim in hoc casu observanda verba Apostoli. *1. ad. Cor. 7. si quis frater uxorem habet infidelem & hoc consentit habitare cum illo non dimittat illam, & si qua mulier fidelis habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa non dimittat virum.* & paucis interjectis, quod si infidelis discedit, discedat: non enim servitus subjectus est frater aut soror hujusmodi, in pace autem vocavit nos Deus &c. ex quibus Apostoli verbis colligitur, matrimonium in infidelitate contractum non hoc ipso dissolvi, quod alter ex conjugibus ad fidem convertatur, sed tunc demùm ex speciali Privilegio à Christo in fidei favorem concessio & per Apostolum promulgato dissolvi posse, si conjux infidelis nolit fideli pacificè cohabitare. *quanto, 7. De divor.*

SECTIO VII.

DE VI.

1. *Differentia inter vim & metum.*
2. *Metu gesta, in alijs causis sunt rescindenda, in spiritalibus sunt ipso Iure nulla.*
3. *Qui dicatur justus metus.*
4. *Metus reverentialis an sit justus.*
5. *Metus non incussus ad eliciendam obligationem, vel propriam culpam causatus non est justus.*
6. *Raptus hodie impedimentum dirimens.*
7. *Casus qui ex multorum doctrina non comprehenduntur sub impedimento raptus.*

Quamvis *vis* & *metus* in proprijs terminis differant, eo quod *vis* sit corporalis coactio de presenti alieni illata, *metus* autem dicatur mentis trepidatio instantis vel futuri periculi causa, quia tamen utrobique tollitur libertas Consensus, ideo quod in

CON-

contractibus de *vi* dicitur, de metu quoque ceteris paribus sentiendum est *l. 1. & seqq. ff. quod metus causa.*

2 Porro ex comuni sententia gesta ex metu regulariter ipso jure valent, sed tantum per sententiam Judicis rescinduntur, habent enim causam obligationis scilicet, consensum, cum etiam voluntas coacta sit voluntas. *l. si mulier. 21. §. pen. ff. quod metus causa.* Attamen communis etiam est sententia, hanc juris subtilitatem non attendi in spiritualibus, in quibus metu gesta ipso jure nulla sunt, praesertim in matrimonio, electionibus & votis, ad quorum substantiam non qualiscunque voluntas sufficit, sed omnino libera requiritur. specialiter vero circa matrimonium pulchram rationem assignat Pan; *in c. cum locum. 14. De sponsal. n. 7.* nimirum quod metus praeterquam quod non significet omnino voluntariam conjunctionem Christi cum Ecclesia (quam Sacramentum

matrimo-

matrimonij denotat) aduersetur e-
tiam *bonis* matrimonij, ut *bono prolis*,
cum propter displicentiam coactus nō
intendat procreationi, & *bono fidei*,
cum propter inuitas nuptias conjuges
facile labantur in adulterium.

Sed vt *metus* faciat impedimentum,
debet esse *justus* & ad eliciendam
promissionem incussus.

Dico I. *metum* debere esse *justum*,
qui scilicet in virum constantem cadat c.
ad audientiam 4. De his que vi *metus*-
ve & c. l. 6. C. eod. cuius *metus* plura,
passim in Jure enumerantur exempla
ut carceris, seruitutis, verberum, mor-
tis, &c l. 3. & 4. l. qui in carcerem.
22. ff. d. t. Licet autem jura loquan-
tur de metu in virum cadente, nihil-
ominus conditio personarum atten-
denda erit, ita ut leuior *metus* in fœ-
mina, quàm viro sufficiat, & ideò ex
parte mulieris requiretur *metus*, qui
cadat in constantem mulierem, teste
Pan: *ind. c. cum locum. n. 6.* & no-

tabilem doctrinam ponit Barb. in col-
lect. ad c. sacris. De his que vi, &c.
vers. pro resolutione. quòd ille dicatur
justus metus, per quem aliquis eligit
minus malum ad vitandum majus.
Deinde nomine justus metus is intelli-
gitur, qui contra bonos mores irroga-
tur, non quem Judex pro sua Jurisdi-
ctione facit. l. 3. §. 1. ff. quod metus
causa. unde sine dubio valebit matri-
monium, tametsi Judex Ecclesiasticus
sponsum per arrestationem aut Cen-
suras ad contrahendum matrimo-
nium cum sponsa ad sponsæ instan-
tiam compellat.

4 Celebris est quæstio, an metus
reverentialis sit justus metus, an va-
leat matrimonium si liberi aut subditi
propterea contraxerunt, quia ob re-
verentiam parentum vel dominorum
non sunt ausi contradicere? Quòd ta-
lis metus justus non sit, videtur evinci
posse ex l. ad invidiam. C. quod metus
causa, l. fidejussor. 26. §. 1. De pignor. l.
si Pa-

si Patre. 22. De ritu nupt. in quibus lo-
 cis satis declaratur, quòd sola *reveren-*
tia pro justo metu allegari nequeat.
 Econtrario æquè fortiter pugnat. *l.*
pen. ff. De furtis. & l. 1. §. in summas.
6. ff. quarum rerum actio non datur.
 ubi *metus & nimia reverentia* æqui-
 parantur. In hac quæstione omissis
 aliorum sententijs breviter statuo,
 quòd *reverentia* superiori debita non
 indistinctè pro justo metu allegari
 possit, aliàs nullus foret locus efficacii
 contractui inter Dominum & subdi-
 tum, vel in præsentia parentum, si
 præensione *reverentia* quælibet ca-
 villatio concederetur, quò sensu acci-
 piendæ erunt leges primitùs allegatæ.
 Sin autem præter *reverentiam* alia
 insuper adminicula concurrant, ex
 quibus colligi possit, aliquem revera
 fuisse invitum, ut inæqualitas contra-
 hentium, periculosa minæ, importu-
 næ persuasiones, & ut verbo dicam,
 si modesta contradictio nihil javisset.

tunc metus *reverentialis* etiam pro
justo metu habendus erit. *vid Rota.*
apud Farinac. in decis. crim. & test.
decis. 242. Cov. de matrim. p. 2. c. 3. S.
6 n. 4 Fachin. 2. Controv. c. 96. Gut-
tier. de matrim. c. 44. n. 31.

S Dico II metum debere esse ad eli-
 ciendam obligationem seu promissio-
 nem incussum, quare valebit matrimo-
 nium, si propter delictum in car-
 cere coniectus, ad favorem Judicis &
 sui liberationem impetrandam cum
 ejusdem filia contrahat, vel si puella
 in periculo latronum vel naufragii
 constituta, alicui ad se liberandum
 promittat matrimonium. *arg. l. me-*
tum. 9. §. 1. ff. quod metus causa. illud
 etiam matrimonium valere probabile
 est, quod contractum est ab eo, quem
 Pater in delicto cum filia deprehen-
 dit, ei que minitatus est mortem vel
 accusationem, nisi filiam duxerit. nam
 metus, in quem quis se propriam culpam
 conijcit, maximè si in compensatione
 dam.

damni illati exigat matrimonium,
 sicut in defloratione *jux. c. 1. & 2.*
De adult. & stupro. non est satis ju-
 stus ad matrimonium irritandum.
Guttier. de matrim. c. 76. n. 49.

Præterea ex nova constitutione
 Concilij Trid. *s. 24. de ref. mat. c. 6.*
 inter raptorem & raptam quamdiu
 hæc in potestate raptoris manet, ma-
 trimonium consistere non potest, us-
 quedum à raptoe separata ac in loco
 tuto & libero constituta noviter in eum
 consenserit. raptor autem excommu-
 nicationem & infamiam ipso Jure
 incurrit, raptamque dotare tenetur,
 siue uxorem duxerit, siue non duxerit.

Verùm cum impedimenta matri-
 monij sint odiosa & in dubio potius
 restringenda, ideò DD. ab hac consti-
 tutione Trid. aliquos casus excipiunt,
 ut. 1. si foemina tantum libidinis cau-
 sa rapta sit, & ex post facto mutatâ vo-
 luntate in uxorem duci velit, quia
 Trid. tantum loquitur de raptoe vio-
 lato.

latore libertatis matrimonialis, & a-
 quitas suadet, ut violatio honoris per
 matrimonium compensetur. 2. si virū
 rapi curet foemina, eò quòd leges in-
 dubio non accipiantur de casibus
 insolitis. *l. nam ad ea. ff. De. LL.*
 3. si foemina in vitis parentibus, ipsa ta-
 men consentiente rapiatur, quia rap-
 tus propriè non committitur in volen-
 tem. 4. si sponſu rapiat suam spon-
 ſam, nam contractis semel sponsali-
 bus non amplius admittitur libertas
 matrimonialis, quæ iam per contra-
 ctum sponsalium adempta est. Sed ta-
 men exceptiones istæ non sunt apud
 omnes receptæ, & circa singulas pro
 contrariâ etiam sententia authores al-
 legat Barb. *in collect. ad c. 6. Trid. n.*
2. & seqq. ut propterea in casu aliquo
 simili contingente Parochi pro tutio-
 ri deberent dispensationem aut decla-
 rationem Episcopi requirere, sicut e-
 tiam superius *sect. 4. de cognat. spirit.*
circa. fin. dictum.

SECTIO VIII.

DE ORDINE.

1. *Ordines sacri dirimunt matrimonium.*
2. *Quæ poenæ sint contrahentium in ordinibus sacris.*
3. *Matrimonium non dissolvitur per susceptionem Ordinum, sicut per ingressum monasterij. Et ordinatus efficitur irregularis.*
4. *In minoribus ordinibus validè contrahitur matrimonium.*
5. *In minoribus contrahens est ipso jure privatus suis beneficijs; fallit tamen si tantùm sponsalia de futuro contraxit.*

CLerici in majoribus ordinibus constituti matrimonium contrahere nullatenus possunt propter votum castitatis, quod Sacris ordinibus annexum est, & in quod succipiendo Sacrum ordinem ipso facto consentire censentur, quamvis alijs verbis

non exprimant. *c. un. De voto in 6.*
 2 Si defacto contrahere præsumperint
 ad dimittendas mulieres & agendam
 poenitentiam per suspensionis & ex-
 communicationis censuram compul-
 lendi sunt *c. 1. De cler. conjug.* imò ex
clerm. un. De consang. & affin. ipso
 facto excommunicationem incurrunt,
 fiuntque irregulares, ita ut nec in sus-
 ceptis ordinibus ministrare, nec ad al-
 tiores valeant promoveri: in qua ta-
 men irregularitate post peractam poe-
 nitentiam dispensare Episcopo con-
 cessum est, dummodo cum vidua non
 contraxerint. *c. 1. & 2. Qui clerici vel*
vov. & c. 4. De cler. conjug. c. fin. De
bigam. non ord.

3 Quid autem Juris, si post contra-
 ctum matrimonium aliquis laicus sus-
 scipiat Sacros Ordines, anne tali casu
 dissolvatur matrimonium, sicut supe-
 rius *sect. 3. n. 2.* de ingressu in Religio-
 nem dictum? De hac quaestione extat
 constitutio in *Extravag. un. Joann.*
XXII.

XXII. De voto. quòd votum solenni-
zatum per susceptionem Sacri Ordi-
nis dirimat quidem matrimonium,
post contrahendum, non autem, ma-
trimonium antea contractum, etiamsi
id per carnis copulam consummatum
non sit, eo quòd nec jure divino, nec
per sacros canones reperiatur hoc sta-
tutum. Præcipit item S. Pont. ut, si
aliquis de facto post contractum ma-
trimonium Ordinatus fuerit, id tamen
necdum consummaverit, per Ordina-
rium instanter moneatur & induca-
tur, ut Religionem ingrediatur, quod
si forsitan renuerit adimplere, ipsum,
si uxor ejus institerit, per censuram
Ecclesiasticam compellat contractum
matrimonium consummare. Coete-
rum post contractum Matrimonium
Ordinatus efficitur irregularis & ma-
net talis etiam soluto matrimonio, si
tamen Religionem approbatam in-
gressus fuerit, & professionem taci-
tam vel expressam fecerit, poterit cum

I s

ipso

ipso Episcopus dispensare. *d. Extravag. un.* Sed quare potius Sacri canones statuerunt, ut per ingressum in Religionem dissolveretur matrimonium ratum quam per susceptionem sacrorum ordinum? Et illam (præter alias, quas refert *gl. in d. Extravag. un. in v. est censendum*) posse congruentiæ rationem assignari, quod ingrediens Religionem censeatur spiritualiter mundo mortuus. *c. placuit. 8. ubi gl. in v. mortuus. 16. q. 1.* & ab omni consortio prioris sponsæ in perpetuum separatus, è contra qui tantum Sacros ordines suscipiens in sæculo remanet, multis occasionibus & tentationibus expositus sit, ad relictam sponsam mutatâ voluntate & reconcepto pristino amore revertendi.

- 4 Clerici in *minoribus ordinibus* constituti matrimonium quidem contrahere possunt, sed si contrahant, omnibus beneficijs Ecclesiasticis privantur, quia simul voluptatibus & carnalibus de-
- fide.

fiderijs, ac divinis & Ecclesiasticis obsequijs vacare non valent, ait Pont. in c. 3. De cler. Conjug. & quod hæc privatio ipso Jure inducatur etiam ante sententiam Judicis, nec post contractum matrimonium tutâ conscientia clericus contrahens possit amplius percipere fructus sui beneficij, innumeris penè authoritatib⁹ probat Barb. in Collect. ad c. 1. De cler. conjug. n. 2. cui non resistit, quòd poenæ in conscientia ante sententiam Judicis saltem, declaratoriam locum non habeant; nam responderi potest, quod supradicta privatio non proveniat propriè ex poenâ, sed magis ex incompatibilitate beneficij cum statu matrimoniali, & ita ex interpretativa renunciatione beneficij à clerico per contractum matrimonij factâ. Est autem hîc notandum, quod de privatione beneficij dicitur, esse intelligendum si ipsum matrimonium actu contractum sit; si verò sponsalia tantùm de futuro cle-

ricus in minoribus contraxerit, necdum suo beneficio renunciasset censetur, quia necdum statum incompatibilem actu suscepit. *Sanch. de matrim. lib. 7, disp. 46, n. 23.*

SECTIO IX.

DE LIGAMINE.

1. *Christiano non licet habere plures uxores.*
2. *Utrum qui defacto pendente primo matrimonio secundum contraxit, mortua prima uxore possit secundam retinere?*
3. *Qualiter debeat probari mors conjugis, ut liceat transire ad secundas nuptias.*

¶ **C**UM inter Christianos polygamia prohibita sit & non liceat habere plures uxores juxta illud *Matth. 19. quicumque dimiserit uxorem suam & aliam duxerit, mœchatur, &c.* ideo

ideò propter impedimentum *ligami-*
nis sive *vinculi* invalidum est matri-
monium posterius, quamdiu aliquis
priori *ligatus* est.

Quòd si quis de facto contraxerit. 2
matrimonium vivente prima uxore,
distinguendum erit, an mulier sciverit
virum legitimam habere uxorem, vel
an ignoraverit? si scivit ab initio vel
ex postfacto & insuper passa est se
cognosci ab eo (secùs si cognita nun-
quam fuisset) tunc etiam post mor-
tem primæ propter adulterium & fi-
dem datam est impedimentum diri-
mens inter ipsos. si ignoravit secunda
uxor vitam prioris toto tempore an-
te mortē ejus, tunc in potestate quidem
secundæ uxoris deceptæ est separari à
viro putativo, eo quòd matrimonium
mortua prima uxore non confirmetur,
cum consensus in matrimonium pro-
pter impedimentum fuerit illegitim⁹,
vir tamen si mala fide egit ratione
promissionis & deceptionis compelli
I 7 potest

potest ad contrahendum de novo cum
deceptâ. de quibus omnibus videatur
tex. & gloss. *in c. 1. c. veniens. & c. fin.*
De eo, qui duxit, & c.

- 3 Quares an & quando possit alter
ex conjugibus ad secundas nuptias
transire, si nihil sciat vel audiat de vi-
ta alterius conjugis absentis? R. ut
Conjux propter diuturnam absentiam
conjugis possit ad secundas nuptias
transire requiri *certum nuncium in c.*
in presentia. 19. De sponsal. idque non
esse accipiendum de uno teste, sed de
denunciatione certa, cui in iudicio fi-
des haberi possit, *gloss. & DD. ibidem.*
Interim tamen non erit necessè mor-
tem conjugis absentis per testes omni
exceptione majores probare, sed etiam
vehementes præsumptiones admit-
tentur, ut si fortè cum uno teste fama,
senectus, diuturna emansio vel alia
conjecturæ concurrant *tex. in c. quo-*
niam. §. porro. vers. si autem ubi gloss.
in v. presumatur. ut lite non contest.

l. nov.

*l. non omnes §. à barbaris. De remi-
lit. Zoes. ad tit: Decret. De secundis
nupt. n. 6.* Quòd si aliquis de facto
contraxit ante certum nuncium ac-
ceptum, quia valor matrimonij est in
suspensio, petere debitum non potest
propter periculum adulterij, reddere
tamem tenetur, ne pars altera inno-
cens, quæ in bona fide est & possessio-
ne matrimonij, jure suo ex contractu
quæsito privetur. *c. Dominus, De se-
cund. nupt.* quare optimâ consuetu-
dine passim introductum est, ut, nisi
evidenter constet de morte conjugis
absentis, non liceat Parochis dare li-
centiam conjugi præsentis secundas
nuptias contrahendi, sed concessio hu-
jus licentiæ pertineat ad Consistorium
Episcopale, cui incumbit attestaciones
de morte conjugis absentis, sufficien-
tēsne sint, examinare. & quia non-
nunquam contingit attestaciones per
malitiam ex practitari, id quoque a-
licubi receptum est, ut pro majori se-
cun-

cun-

curitate volenti ad secundas nuptias transire juramentum à Judice Ecclesiastico deferatur, quòd nihil malitiosè egerit, & nec sciat nec credat vitam conjugis absentis.

SECTIO X.

DE PUBLICA HONESTATE.

1. *Quid sit publica honestas, & quomodo que dirimat matrimonium.*
2. *Reformatio Tridentini circa hoc impedimentum procedit tantum in sponsalibus de futuro, non de presenti.*
3. *Ex Sponsalibus conditionatis non oritur publica honestas, nisi fuerit conditio, que non suspendit obligationem.*
4. *Dicitur declaratum à S. Congreg. quod sponsalibus mutuo consensu dissolutis non remaneat publica honestas.*

Iustitia publica honestatis, est ali-
qua quasi affinitas, quæ ex conjun-
ctione & affectione animorum oritur
in sponsalibus de futuro & de præsen-
ti: differt propterea à vera affinitate,
quòd hæc non tantùm ex affectu spon-
salitio, sed ex copula carnali oriatur.

De Jure antiquorum Canonum hoc
impedimentum extendebatur usque
ad quartum gradum, ita ut etiam dis-
solutis sponsalibus aliquis suæ sponsæ
consanguineam intra quartum gra-
dum ducere non potuerit. Sed hodiè
constituit Concilium Trid. *s. 24. de
ref. matr. c. 3.* ut Justitiæ publicæ ho-
nestatis impedimentum *primum gra-
dum* non excedat, & si sponsalia qua-
cunq̃ue ratione valida non erunt, nul-
lum oriatur impedimentum. Atta-
men Pius V. in sua Bulla. *ad Roma-
num, &c.* declaravit, hanc reforma-
tionem Trid. procedere tantùm in
sponsalibus *de futuro*, non item spon-
salibus *de presenti*, unde etiam hodiè
si con-

I

2

si conjux ante consumationem matrimonij moriatur, non poterit superstes conjux cum præmortui conjugis consanguineis intra *quartum gradū* contrahere, cum enim sponsalia *de presenti* sive matrimonium ratum publice in facie Ecclesiæ, consumatio autem occultè fiat, scandalosum foret, si quis defunctæ uxoris consanguineam uxore duceret, quæ cõmuni hominum existimatione affinis censetur. *Barb. in collect. ad. d. c. 3. Trid. n. 2. Nav. in Man. c. 22. n. 57.* Item ex sponsalibus *de presenti* hodie oritur *publica honestas* tamen si propter aliquod impedimentū nulla sint, modò ex parte intentionis sive consensus defectus non sit, tum quòd *publica honestas* nō nascatur ex matrimonio qua tali, sed ex matrimoniali affectu, qui etiam supposito impedimento subest: tum quòd ita fuerit constitutum de Jure antiquo *in c. iii. De sponsal. in 6.* idque circa sponsalia *de presenti* non fuisse mutatum Pius. V. in d.

in d. Bulla, ad Romanum, declaraverit. Sanch. lib. 7. disp. 70. n. 5. Barb. in d. c. 3. Trid. n. 14.

In Sponsalibus igitur de futuro tantum locum habet supradicta Concilij Trid. constitutio, ut impedimentum istud ad primum gradum restrictum sit, & totaliter sublatum, si sponsalia invalida fuerint. Deinde ex sponsalibus conditionatis non oritur publica honestas, quin si sponsa v. g. ante eventum conditionis mortua fuerit, eius soror mater vel filia in uxorem duci possit. c. un. §. ille vero. De sponsal. in 6. Sed hoc DD. communiter accipiunt de Conditionibus veris, quæ suspendunt obligationem, quia eorum eventus pendet à futuro tempore, v. g. si parentes consenserint, &c. non autem de conditionibus præteriti vel presentis temporis v. g. ducam te si mille florenos habeas in patrimonio, &c. neque etiam de conditionibus tacitis, quæ sua natura in-

sunt

Sunt sponsalibus, ut nisi deformeris, forniceris, &c. eo quòd hujusmodi conditiones nò suspendant obligationem, sed tantum ex postfacto resolvant. *l. condiciones 99., De condit. & demonstr.* quòd tamen de conditionibus præteriti vel præsentis temporis dicitur, exinde nasci publicam honestatem, intelligendum est, si id quòd in conditionem deductum est, reverà subfuerit, sin autem non subfuerit, v. g. sponsa non habuerit mille florenos, tunc quia statim ab initio nulla fuerunt sponsalia, nullum quoque ortum fuit impedimentum. *c. non præstat. 52. De R. I. in 6. vid. Sanch, lib. 7. disp. 69.*

4 Quid autem dicendum, si sponsalia de futuro mutuo consensu dissoluta fuerint, an maneat impedimentum *Publicæ honestatis*, non satis conveniunt DD. & affirmativa ex eo evinci videtur, quòd talia sponsalia non fuerint nulla ab initio, sed tantum ex post.

postfacto annullata, quæ annullatio non tollit impedimentum sicut paulò ante de defectu tacitæ conditionis dictum. Favore tamen Matrimonijâ Sac. Congreg. declaratum esse, quòd in proposito casu cesset impedimentum *publicæ honestatis*, quasi propter mutuum dissensum retrò annullentur sponsalia ex Farinac. refert Gutierrez *De matrim cap. 103. n. 11.* Barb. *De offic. Episc. p. 3. alleg. 51. n. 188.* Rebell. & Armendar apud. *eundem citati.*

SECTIO. XI.

DE AFFINITATE.

Affinitas secundum Ethymologiam nominis dicitur, quòd aliquis ad fines seu cognationem alterius accedat. *non facile. De gradib. Affi. & describi potest, quòd sit conjunctio & proximitas duarum vel plurium personarum*
ex

ex copula proveniens. Circa hoc impedimentum aliquot regulæ breviter notandæ sunt.

I. Affinitas oritur tantum ex copula completa, quæ de se apta est ad generandum licet generatio secuta non sit. ex copula autem attentata, sicut & Spadonum non oritur affinitas. nec obstat *c. juvenis. De sponsal. c. fraternitati. De eo qui cognovit consangu.* ubi videtur asseri, quod etiam ex copula imperfectâ oriatur impedimentum: nam illi textus debent intelligi de impedimento *publicæ honestatis*, non autem *affinitatis*. vid. *Sanch. lib. 7. disp. 64. n. 7. c. seqq.*

II. Affinitas non tantum oritur ex copulâ matrimoniali, sed etiam fornicaria & quavis illicitâ. *c. discretionem. c. passim. De eo qui cognovit consangu.*

III. Omnes consanguinei uxoris sunt affines marito, & omnes consanguinei mariti sunt affines uxori. idem dicen-

dicendum in copula illicita, quòd consanguinei mulieris cognita fiant affines viro cognoscenti, & econversò.

I V. Inter ipsos consanguineos utriusque partis nulla contrahitur affinitas. undè duo fratres possunt ducere ex altera parte duas sorores, Item Pater & filius, matrem & filiam vel sororem, &c. *c. quod super. De consang. & Affin.*

V. Consanguinei uxoris in illo gradu sunt affines marito, in quo sunt consanguinei uxoris, & econtrà: ita soror uxoris est marito affinis in primo gradu affinitatis, quia uxori est in primo gradu consanguinea.

VI. Affinitas orta ex matrimonio dirimit matrimonium usque *ad quartum gradum inclusivè*; orta autem ex copula illicita tantum usque *ad secundum inclusivè*. *Trid. s. 24. de ref. matr. c. 4.* quod posterius ita statuit *Trid.* quia aliàs periculum foret, ne plurima matrimonia nulliter contraheren-

herentur, cum affinitas ex copula illi-
cita plerumque occulta sit.

VII. Olim impedimentum exten-
debatur usque ad secundum & tertium
genus affinitatis *c. 3. c. fin. 35. 9. 3.*
hodie vero ad primum genus affini-
tatis restrictum est *c. non debet 8. De*
Consang. & affin. dicebatur autem in
secundo genere affinitatis mihi con-
iunctus, qui est affinis mei affini, vel
qui cum affine mea copulam habuit
& in tertio genere affinitatis, qui est
affinis illius, qui mihi in secundo
genere affinitatis coniunctus est.

SECTIO. IX.

DE IMPOTENTIA.

1. *Impotentia ut dirimat matrimo-
nium debet praecessisse contractum
& esse perpetua.*
2. *Non redintegratur matrimonium
si impotentia ex post facto cesset
extraordinariè*

3. Eunuchi carentes utroq^{ue} teste non possunt contrahere matrimonium.
4. Senibus non est prohibendum matrimonium.
5. Valet matrimonium in articulo mortis contractum ad legitimandam prolem.
6. Impotentes an debeant invitati separari.

VT impotentia nullum reddat matrimonium, non sufficit, si quandoque in matrimonium jam contractum de novo incidat v. g. propter infirmitatem aut maleficium superveniens, sed requiritur, ut matrimonium præcesserit. *c. hi qui. 32. q. 7. & c. si uxorem. 32. q. 5.* nam obligatio ab initio rectè contracta, non tollitur, licet executio ex postfacto deficiat *c. 7. De divort.* Prætereà impotentia ut causet impossibilitatem mutuae traditionis corporum & consequenter nullitatem matrimonij, perpetua esse debet. Quòd si statim ab initio constet

K de

de ista *perpetuitate*, statim divortium concedendum est: sin autem dubitetur, anne successu temporis tolli possit, ad probationem *triennium* conceditur, & ideò si Conjuges naturaliter vel ex maleficio impotentes redditi per triennium cohabitârint, & interea precibus, jejunijs, exorcismis alijsque licitis medijs pro avertendo maleficio usi sint, nullus autem effectus secutus fuerit, ex tunc tanquàm perpetuo impedimento laborantes separari possunt. *c. si sortiarias, 33. q. 1. c. fraternitatis. & c. laudabilem. De frigid. & malefic.*

- 2 Quid autem, si primum matrimonium propter impotentiam separatur & in secundo matrimonio cum alio vel alia contracto impotentia per artem magicam, vel miraculum, vel quocumque alio modo præter naturalem & licitum cesset, nunquid primum matrimonium redintegrari debet? *sz. negativè, quia impedimentum*

ex sua natura fuit perpetuum, per accidens autem est, quòd propter remedium aliquod præternaturale cessârit. idem dicendum tametsi impotentia tantum respectiva (scil. respectu huius viri) per usum secundi, cui mulier copulata est, sublata fuisset: quia absolutè verum fuit, respectu primi fuisse impotentiam perpetuam & Matrimonium nulliter contractum, neq; contrarium evincitur ex *c. fraternitatis De frig. & malefic.* cum ibi supponatur, quòd primus vir non adhibuerit omnem diligentiam & modum tollendi impotentiam, sicut colligitur ex illis verbis: *cum pateat ex postfacto, quòd ipsa cognoscibilis erat, &c.*

De Spadonibus & Eunuchis caren-
 ribus utroque teste (secus si altero tan-
 tum carerent) extat Motus proprius
 Sixti V. quem refert Sanch. *lib. 7. disp.*
92. n. 17. quòd matrimonium contra-
 here non possint, licet valeant uti cor-
 pula, sed propter utriusque testis ex-

sectionem nequeant seminare. Alia
 4 verò est ratio de Senibus, quorum co-
 pula ex sua natura propter emissionem
 feminis apta est ad generandum, &
 tantum per accidens inepta. Vnde
 nisi senex aliquis ita exhaustus & mor-
 bis vel quacunque de causa ita debi-
 litatus sit, ut nulla spes esse possit, quod
 vel arte medicâ vel ullâ ratione ha-
 bilitari valeat ad usum matrimonij,
 non est ipsi matrimonium prohiben-
 dum, sicut ex communi Ecclesiæ con-
 suetudine notum est, & docent citati
 apud Barb. *inc. 2. De frigid. & ma-*
 5 *lesi. n. 6.* Imò specialiter propter fa-
 vorem legitimationis ex receptâ om-
 nium penè DD. sententiâ admitten-
 dum & validum est matrimonium
 quod senex decrepitus, vel alius quilibet
 cunque in articulo etiam mortis con-
 stitutus contrahit cum illâ, ex qua prius
 liberos illegitimos suscepit, in ordine
 ad eorundem liberorum legitimationem,
 eò quod in tali matrimonio soci-
 & bo

& bonum proles, eo saltem respectu
 subsit, quòd proles antea illegitima,
 & quasi pro non prole habita, jam
 legitimetur, & quoad omnes effectus
 Juris vera proles efficiatur, *vid. Basil.*
Pont. De matrim. lib. 11. c. 1. §. 1. Cov.
de spons. p. 2. c. 8. §. 2. n. 10. Sarmient.
lib. 1. select. c. 6. Barb. in c. tanta.
Qui filij sint legitimi. n. 8.

Demùm hìc adnotandum est, quòd
 impotentes, qui defacto sive scienter,
 sive ignoranter contraxerunt, si velint
 ultrò ex utraque parte cohabitare, non
 debeant inviti separari, nam tunc lo-
 cum habet, quod dicit Pontif. *in c.*
consultationi. De frigid. ut eam, quam
quis non potest habere uxorem habeat
ut sororem quòd si autem petant ex
 postfacto aliquandò ab invicem sepa-
 rari, debebunt separari, nam talis con-
 tractus cum propter impedimentum
 non sit matrimonialis, ad summum
 valet in vim *Societatis*; constat verò
 societatem in perpetuum propter rixa-

6

K 3

-rum

rum periculum contrahi non posse
l. si convenerit. 14. ff. Pro socio. Ipsi
 quoque voluntaria cohabitatio non
 aliter permittenda est, quam si nul-
 lum periculum subsit actus imperfe-
 ctos & illicitos exercendi, propterea
 nec in eodem lecto impotentes con-
 dormire debent, ut Statuit S. xtus. V.
 in supradicto suo Motu proprio de
 Eunuchorum matrimonijs cuius ver-
 ba formalia circa hoc punctum referat
Sanch. lib. 7. disp. 97. n. 5.

§. III.

DE SOLENNITATE Matrimonij.

1. Solemnitates quae sint extrinsecae ma-
 trimonij.
2. Extra necessitatem non debent fieri
 denunciations tribus festis sibi im-
 mediatè succedentibus.